

STORA UTSKOTTETS betänkande N:o 11/1945 med anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

N:o 11/1945.

Landstinget, som i ärendet fått mottaga lagutskottets betänkande N:o 9/1945, har däröver inbegärt stora utskottets utlåtande.

Stora utskottet har vid behandlingen av ifrågavarande ärende icke haft något att anmärka mot lagutskottets förslag, varför utskottet vördsamt förslår

att landstinget ville antaga bifogade lagförslag.

Mariehamn den 28 februari 1945.

På stora utskottets vägnar;

Carl Bengtz

Carl Blom

Närvarande i utskottet: ordföranden Bengtz samt ledamöterna Bertell, Holmqvist, Larson, Nordström, Olofsson, Påvals och Wilén samt suppleanten Husell.

L a n d s k a p s l a g

om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 §.

Mariehamns stad och landskommunerna i landskapet Åland äro pliktiga att i sin tjänsthava skolade barnmorskor i enlighet med vad i denna landskapslag sägs.

Kommunal barnmorska på Åland bör med avseende å kompetens fylla enahanda fordringar, som finnas uppställda för motsvarande befattningshavare i övriga delar av riket.

Med avseende å avlönings- och pensionsförmånerna indelas barnmorskorna i barnmorskor av högre och barnmorskor av lägre lönekategori. Till den förra gruppen hänföras barnmorskor, som genomgått fullständig sjuksköterskeutbildning eller erhållit annan, av medicinalstyrelsen godkänd specialutbildning, och till den senare gruppen de barnmorskor, som endast erhållit barnmorskeutbildning.

I landskommun, vars invånarantal enligt mantalslängden icke överstiger tusen, skall finnas minst en barnmorska. Dock må sådana mindre, till varandra gränsande kommuner, vilkas sammanlagda invånarantal ej överstiger fem tusen, liksom även större kommuner, där delar av kommunerna så omedelbart ansluta sig till varandra, att tillsättande av en gemensam barnmorska är lämpligt, vara berättigad att, efter det landskapsnämnden härom inhämtat medicinalstyrelsens utlåtande, med landskapsnämndens bifall avlöna gemensam barnmorska.

Antalet barnmorskor, som skall avlönas i Mariehamn, fastställas av landskapsnämnden efter medicinalstyrelsens hörande.

3 §.

Från vad ovan är stadgat angående kommunernas skyldighet att avlöna barnmorskor kan landskapsnämnden, efter att hava inhämtat medicinalstyrelsens utlåtande, på anhållan av vederbörande kommun tillsvida, dock ej för längre tid än fem år i sänder, bevilja sådan lättnad, som i betraktande av förhållandena befinnes nödig samt utan risk för hälsovården kan medgivas.

Finnes i kommunen barnmorska, som står i enskild eller i sammanslutnings tjänst, och föreligger intet hinder för att hon allmänt anlitas såsom barnmorska i kommunen, skall sådan barnmorska inberäknas i antalet kommunala barnmorskor samt anses innehava samma ställning vad tjänsteår och pension vidkommer som kommunal barnmorska.

4 §.

Kommunal barnmorska anställs av hälsovaldsnämnden efter det befattningen trettio dagar varit lediganslagen och vederbörande landskapsläkare avgivit utlåtande om sökandena.

Kommunal barnmorska skall anställas med förbehåll om sextio dagars ömsesidig uppsägningstid. Uppsägning skall ske skriftligen. Om uppsägning å kommunens vägnar besluter hälsovaldsnämnden och delgives uppsägningen åt vederbörande genom utdrag ur nämndens protokoll. Dock vare hälsovaldsnämnden berättigad uppsäga barnmorska endast för såvitt landskapsläkaren finner giltiga skäl härför föreligga.

Om barnmorskans anställande i eller avgång från befattning bör hälsovaldsnämnden ofördröjligen anmäla hos landskapsläkaren.

Den, som anställs såsom kommunal barnmorska, tillkommer avlöning enligt i denna landskapslag stadgade grunder.

5 §.

Kommunala barnmorskor i landskapet stå under medicinalstyrelsens överinseende och hägn. Ledningen av och den omedelbara tillsynen över barnmorskans verksamhet handhåves under landskapsnämndens och landskapsläkarens samt hälsovårdsnämndens inseeende av vederbörande stads-, distrikts- och kommunala läkare.

6 §.

Kommunal barnmorskas arbetsuppgifter skola omfatta moderskapsvård, varvid förstås handledning och rådgivning, avseende vård åt havande kvinnor samt anskaffning om moderskapsunderstöd och en ändamålsenlig användning av detsamma biträde vid förlossning i hemmen och omvårdnad av modern under tiden för barnsängen ävensom vården av nyfödda barn, så ock de åligganden, som enligt landskapslagen om kommunala rådgivningsbyråer för mödra- och barnavård på henne ankomma, samt andra uppgifter, vilka enligt landskapslag eller i 7 § nämnt reglemente kunna henne anförtros.

Barnmorska, som enligt denna landskapslag är i landskommuns tjänst, kan enligt landskapsnämnden efter det medicinalstyrelsens yttrande inhämtats tillåtas utöva verksamhet i förlossningsanstalt, som av kommunen underhålles eller understödes.

7 §.

För kommunal barnmorska skall uppgöras reglemente, i vilket, såvitt kommunen är berättigad att därom besluta, barnmorskans rättigheter och skyldigheter närmare bestämmas, och skall å reglementet, angående vilket landskapsnämnden bör inhämta medicinalstyrelsens utlåtande, utverkas landskapsnämndens fastställelse.

Reglementet skall innehålla föreskrifter angående:

- 1) de vårduppgifter, som utöver vad härom är i landskapslag stadgat i kommunen hänföres till barnmorskas verksamhetsområde;
- 2) barnmorskas avlöning och resekostnadsersättning samt ordningen för dess utbetalande;
- 3) till barnmorska utfärdande ersättning för direkta utgifter, som föranledas av lämnad förlossningshjälp;
- 4) barnmorskas skyldighet att avgiftsfritt utfärda bevis, hörande till hennes verksamhet;
- 5) samarbetet mellan barnmorskan och i kommunen verksamma hälsosystrar;
- 6) barnmorskas åligganden beträffande vaccination;
- 7) avgivande av berättelse över barnmorskas verksamhet; samt
- 8) andra förhållanden, som anses böra i reglementet regleras.

I 11 § 2 mom. omförmäld taxa kan bifogas förenämnda reglemente.

8 §.

I kommunens tjänst anställd barnmorska är skyldig att åtminstone en gång under tio år deltaga i de repetitionskurser, som för barnmorskor anordnas i ämnen, hörande till deras verksamhetsområde, och skola barnmorskorna för dant ändamål av anslag, som upptages i landskapets utgiftsstat, erhålla tillräckligt understöd.

9 §.

Kommunal barnmorska är icke berättigad att, utöver de henne tillkommande avlönings- och andra förmåner, mottaga gottgörelse för de till hennes verksamhet enligt landskapslag eller reglemente hörande göromål.

10 §.

Enligt denna landskapslag i landskommuns tjänst anställd barnmorska av högre lönekategori skall av kommunen i grundlön erhålla minst det belopp, som faller enligt åttonde avlöningsklassen, och barnmorska av lägre lönekategori minst det belopp, som utgår enligt sjunde avlöningsklassen av den för innehavare av landskapstjänst eller -befattning fastställda löneskalan. Dessutom skall kommunal barnmorska åtnjuta dyrtids- och dyrtorststillägg, där sådant tillskott utgives åt innehavare av motsvarande befattningar i landskapets tjänst. Utöver grundlönen skall barnmorskan erhålla en ordentlig bostad, omfattande minst ett rum, kök och förstuga jämte värme och lyse, del i källare och nödiga uthus samt badstuga eller rätt att begagna sådan eller badrum eller ock, i den mån dessa naturaförmåner icke stå henne till buds, mot dessa naturaförmåner svarande penningvederlag enligt prisläget på orten. Där sådant onödvärdig kostnad är möjligt, skall barnmorska tillhandahållas fri telefon.

Barnmorskas avlöning och naturaförmåner i Mariehamn må ordnas enligt stadens eget bestämmande, dock så, att grundlönen jämte värdet av naturaförmåner ej sammanlagt må understiga barnmorskas avlöningsförmåner enligt de föregående moment stadgade grunder.

I landskapets fattigaste och glöst befolkade kommuner tillkommer kommunal barnmorska, där landskapsnämnden anser sådant erforderligt, enligt landskapsnämndens prövning ett ortstillägg av högst tjugo procent av den i 1 mom. stadgade minsta grundlönen i vederbörande lönekategori.

Kommunal barnmorska i landskommun uppbär fem särskilda gånger årligt ålderstillägg för fyraårsperiod i kommunens tjänst, barnmorska av högre lönekategori med 1.380 mark och barnmorska av lägre lönekategori med 1.320 mark varje gång. I avseende å ålderstillägg är barnmorska berättigad att tillräkna sig jämväl den tid hon varit anställd såsom utbildad barnmorska, sju

säterska eller hälsosyster i statens, landskapets, annan kommuns, samman-
slutnings av kommuner, bolags eller annan sammanlutnings eller av stater
understödd anstalts tjänst.

Ålderstillägg för kommunal barnmorska i Mariehamn utgår enligt stadens
bestämmelse, dock icke med lägre belopp än vad i föregående moment är sagt.

Barnmorskas lön och annan henne tillkommande ersättning utbetalas månads-
vis ur kommunalkassan. Innan barnmorska, som är gemensam för två eller flere
kommuner, antages i tjänst, skall det fastställas, huruledes månadslönen
till henne utgivas.

Ärenden angående barnmorskas bostads- och andra naturaförmåner avgöras
efter inträffad meningsskiljaktighet av landskapsnämnden efter landskapsläkarens
utlåtande.

11 §.

Kommun är skyldig att åt barnmorska erlagga av tjänsteresor föranledda
verkliga resekostnader. Barnmorska är skyldig att under sina tjänsteresor, på
resan sålunda kan med lätthet företagas, anlita av kommunen till hennes för-
fogande ställt fortskaffningsmedel och annars, såvitt möjligt, billigaste
kommunikationsmedel.

Barnmorska är berättigad att av den, som anlitat henne såsom biträde vid
förlossning i hemmet, erhålla fri skjuts till och från förrättningsstället
eller ock ersättning för resekostnaden enligt de i 1 mom. angivna grunder. Li-
keledes äger barnmorska rätt att erhålla fri kost under vistelsen å förrät-
tningsstället ävensom ersättning för direkta utgifter, som föranletts av biträ-
det vid förlossning, beräknad enligt en av kommunens fullmäktige god-
känd taxa, som fastställs av landskapsnämnden efter landskapsläkarens höran-
ande.

Kan godvillig uppgörelse icke träffas rörande de barnmorskan enligt 2 mom.
tillfallande ersättningarna skola dessa ersättningsbelopp **förskjutas** av kom-
munala medel och må sedermera hos vederbörande uttagas i den ordning, som
utmätning av allmänna utskylder är stadgat.

För barnaföderska, som i anseende till ringa inkomst icke kunnat påföras
skatt, erlagges skjutslega och ersättning, som i denna paragraf sägs, samt
fall av behov omgälderna för kost av kommunen. Så bör jämväl förfaras, där
vårdsnämnden finner, att barnaföderska, som blivit påförd skatt, är så be-
trädad, att hon är i behov av sådant understöd.

12 §.

Kommunal barnmorska är berättigad att årligen åtnjuta en månads avlönad

mester, under vilken tid, liksom under den tid hon deltagit i de i 13 § denna landskapslag nämnda repetitionskurser, kommunen är skyldig att avlöna vikarie för henne.

13 §.

Insjuknar kommunal barnmorska, är hon berättigad att erhålla nödig sjukledighet. Därest sjukledigheten under kalenderåret icke sammanlagt överstiger en månad, tillkommer barnmorska för denna tid full lön. Huru avlöningerna skall utgå för den tid ledighet under året överstiger en månad, är beroende på vederbörande kommunalmyndighets beslut.

Kommunal barnmorskas semester- och sjukledighet kan i Mariehamn ordnas enligt stadens bestämmande.

14 §.

Kommun är berättigad att för varje kommunal barnmorska, som enligt denna landskapslag är anställd i kommunens tjänst, i årligt landskapsunderstöd erhålla tre fjärdedelar av det belopp, som enligt 10 § 1 mom. till barnmorskas såsom grundlön minst bör erläggas i vederbörande lönekategori. Landskapsunderstöd enligt samma grund utgår jämväl för barnmorska tillfallande dyrtids- och dyrortstillägg.

Orts- och ålderstillägg, om vilkas stadgas i 10 § 3 och 4 mom., erläggas till kommunen likaledes av landskapsmedel. Likaså utbetalas åt Mariehamn ålderstillägg för envar med landskapsunderstöd avlönad kommunal barnmorska enligt de grunder, om vilka stadgas i sagda 4 mom.

Kommuner i svag ekonomisk ställning, så ock landskommuner, för vilka avnånde av barnmorskor på grund av geografiska förhållanden eller andra synnerliga skäl ställer sig överhövan betungande, kunna enligt landskapsnämndens prövning efter medicinalstyrelsens hörande tilldelas extraordinarie bidrag ur tillbudsstående anslag.

15 §.

Barnmorska, som underlyder bestämmelserna i denna landskapslag är vid uppnådd sextio års ålder skyldig att avgå från sin befattning. Dock kan landskapsnämnden efter att hava hört medicinalstyrelsen och den kommun, som är anställa barnmorska, berättiga barnmorska att kvarstå i sin befattning ända till sextiofem års ålder.

Kommunal barnmorska, som oförvitligen tjänat såsom barnmorska i trettio år och uppnått sextio års ålder, vare vid sin avgång från befattningen berättigad att av landskapsmedel erhålla en årlig livstidspension, barnmorska av högre lönekategori till belopp av 18.720 mark och barnmorska av lägre lönekategori till belopp av 18.720 mark.

kategori till belopp av 17.640 mark. Såsom till pension berättigande år är barnmorska berättigad att räkna sig till godo även den tid, vilken jämlikt 10 § 4 mom. bör beaktas vid fastställandet av ålderstillägg. Blir barnmorska tidigare än ovan sagts varaktigt oförmögen att handhava sin befattning eller innehar hon vid avgång på grund av uppnådd ålder ännu icke trettio pensionsår berättiga tio pensionsår till tio trettiondedelar av fullt pensionsbelopp och varje påföljande fullt pensionsår till ytterligare en trettiondedel därav, intill dess fullt pensionsbelopp uppnås. Ådrager sig barnmorska sjukdom, som innebär fara för omgivningen, och måste hon av sådan anledning avgå, kan landskapsnämnden, efter det medicinalstyrelsens yttrande införskaffats, på anhållan bevilja henne vårdbidrag för viss tid eller skälig pension oberoende av pensionsåren.

Stadgandena i denna paragraf äga motsvarande tillämpning med avseende å barnmorska, som i 3 § 2 mom. omförmäles.

Kommunal barnmorska, som vid denna landskapslags trädande i kraft tillförsäkrats pension av landskapsmedel, är berättigad att efter lagens ikraftträdande såsom full årlig pension uppbära ett belopp av 17.640 mark samt såsom delpension ett i motsvarande mån minskat belopp.

16 §.

Därest det officiella indexet ådagalägger, att levnadskostnaderna, i jämförelse med den vid ikraftträdandet av denna landskapslag rådande prisnivå, avsevärt stigit, kan å barnmorskas pension inom gränserna för landskapets utgiftsstat erläggas dyrtidstillägg.

17 §.

Av landskapets medel utgående understöd för kommunal barnmorskas avlöning skall efter utgången av varje kalenderhalvår ofördröjligen rekvireras hos landskapsnämnden, och skall rekvisitionen åtföljas av sådan utredning, som nämnden anser nödig.

18 §.

Kommunal barnmorska tillkommande ålderstillägg beviljas av landskapsnämnden på framställning av kommunen eller på vederbörandes drom skriftligen gjorda anhållan.

19 §.

Anhållan om pension bör av därtill berättigad barnmorska skriftligen göras hos landskapsnämnden och beviljas av denna med inräkttagande i tillämpliga delar av vad om innehavare av landskapets tjänst eller befattning rätt till pension är stadgat.

20 §.

Genom denna landskapslag upphäves landskapslagen den 14 maj 1940
om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.